

การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม พ.ศ. 2469-2481

นางสาวแสงเดือน ไสยวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-579-531-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017219

117305226

THE RISE TO POWER OF COLONEL LUANG PIBULSONGGRAM

BE.2469-2481

Miss Saengduan Saiwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-579-531-3

ที่.....วิทยาลัยอาชีวศึกษา

การยื่นข้ออ้างมาจกทางการ เมืองของนายพันเอกหลวงวิบูลสงคราม
(พ.ศ. 2469-2481)

โดย

นางสาวแสงเดือน ไสยวงศ์

ภาควิทย์

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อำนวยให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยาลัยอาชีวศึกษา

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนภ บุนนาค)

.....
(อาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา)

.....
(ศาสตราจารย์วิลาวัลย์ พงศ์บุตร)

.....
(อาจารย์สุวิมล รุ่งเจริญ)

แสงเดือน ไสยวงศ์ : การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม
พ.ศ. 2469-2481" (THE RISE TO POWER OF COLONEL LUANG PIBULSONGGRAM
B.E. 2469-2481) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.ชาตวิทย์ เกษตรสิริ และ ผศ.ดร.สุวดี
ธนะประสิทธิ์พัฒนา, 238 หน้า. ISBN 974-579-531-3

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม สามารถสร้าง
ฐานอำนาจทางการเมืองและการทหารที่จะขึ้นสู่การเป็นผู้นำที่โดดเด่นเหนือกว่าผู้นำคณะราษฎรคนอื่น ๆ
และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี

ผลการวิจัยพบว่า ระหว่างวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ความสามารถของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม ในฐานะผู้นำในการแก้ไข
วิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง การแพร่หลายของแนวคิดชาตินิยม - ทหารนิยม อันเนื่องมาจากปัจจัย
ภายในและภายนอก ตลอดจนความสามารถส่วนตัวของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม ในการโน้มน้าวจิตใจ
ผู้ที่อยู่รอบข้าง ทำให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม สามารถสร้างฐานอำนาจจนมีบทบาททางการเมืองและ
การทหารโดดเด่นเหนือกว่าผู้นำคณะราษฎรคนอื่น ๆ จนเป็นปัจจัยให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม ได้ขึ้นสู่
อำนาจสูงสุดทางการเมือง คือได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2481

ศูนย์วิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต แสงเดือน ไสยวงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

A

SAENGDUAN SAIWONG : THE RISE TO POWER OF COLONEL LUANG PIBULSONGGRAM
B.E. 2469-2481. THESIS ADVISOR : CHARNVIT KASETSIRI, Ph.D.,
ASST. PROF. SUVADEE TANAPRASITPATTANA, Ph.D., 238 PP.
ISBN 974-579-531-3

The purpose of this thesis is to study the various factors that enabled Colonel Luang Pibulsonggram to build his political and military base in order to become the most eminent leader among the members of the Khanarasadorn (Leaders of the 1932 Revolution). The thesis also has the purpose of studying the factors that helped Colonel Luang Pibulsonggram to be selected as the Prime Minister.

It was found that during the political crisis after the 24th June 1932 Revolution, Colonel Luang Pibulsonggram's ability to solve important problems, the spread of nationalism - militarism due to internal and external factors, and Colonel Luang Pibulsonggram's personal capacity to gain the favor and support from the people around him enabled him to build his power base until he finally had the most eminent political and military role among the leaders of the Khanarasadorn. These factors also helped Colonel Luang Pibulsonggram to rise to the height of political power, i.e., he was selected to hold the post of Prime Minister of Siam in 1938.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต เสวต์ เกื้อน ไสยวงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ชาร์นวิท คาสศิริ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สุวาทดี ตานประสิทธิ์ปัทนา

ติดติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และผู้ช่วยค้ำสตราจารย์ ดร.สุวัดี ธนประสิทธิ์พัฒนา ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่ทรงคุณค่า พร้อมทั้ง ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ค้ำสตราจารย์วิลาวัลย์ พงศ์บุตร ค้ำสตราจารย์ ดร.เบญจกมล นุทมาศ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกราบขอบพระคุณเส้าสำหรับความเอื้ออาทร

ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์สุวิมล รุ่งเจริญ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการ สอบ ตลอดจนได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาตรวจแก้ไขภาษา จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง

กราบขอบพระคุณเส้าสำหรับคำแนะนำ ความกรุณาปราณี และความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จาก รองค้ำสตราจารย์ ศิริสุรางค์ พูลทรัพย์ และอาจารย์ฉลอง สุนทราวาณิชย์

ขอขอบคุณเส้าสำหรับคำแนะนำอันมีค่าจากอาจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และขอบคุณ อาจารย์สุธราชัย อัมประเสริฐ สำหรับคำแนะนำ ความช่วยเหลือ กำลังใจและความเชื่อใจ ที่กรุณาให้เยี่ยมเอกล้ำร่ส่วนตัวจำนวนหนึ่ง

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนเรื่องทุนการศึกษา ในระยะ 2 ปีแรกของการศึกษา และขอขอบคุณอย่างสูงต่อมูลนิธิจอมพล. - ท่านผู้หญิงละ เฮียด พิบูลสงคราม ที่เชื่อใจและให้ความสนับสนุน

กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับคุณศิริ วัลลีย์ บันยารุณ ที่กรุณาให้ผู้เขียนได้พบ เพื่อสัมภาษณ์ ตลอดจนอำนวยความสะดวกหลายประการ และได้ให้ความเอื้ออาทร กำลังใจ จนงานนี้สำเร็จลุล่วงไป และขอขอบคุณ พล.ต.อนันต์ พิบูลสงคราม ที่ได้มอบหนังสือ จอมพล.พิบูลสงคราม จำนวน 2 ชุด

ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ห้องบริการวารสารและหนังสือพิมพ์ ห้องไมโครฟิล์ม ห้องวารสารและหนังสือพิมพ์เก่า
หอสมุดแห่งชาติ ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย สถาบันวิทยบริการ หอสมุดกลาง และ
ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ต.หญิงวิภาสิริ ฉินตสูววรรณ แห่งกองประวัติศาสตร์ กระทรวงกลาโหม และร.ท.หญิง
นภาจร กาญจนานนท์กุล เจ้าหน้าที่ห้องอนุรักษ์คอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสงฆ์ธรรมศาสตร์
พระจุลจอมเกล้า เขาชะโงก จังหวัดนครนายก ซึ่งขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ ความห่วงใยจาก อาภิตยา จารุจินดา ฉินดา วนัสพิทักษ์
นิภา ลุ่ยศิริสันต์ กนิษฐา ฮิตช่าง ภัทราวดี ภูษฎาภิรมย์ มรกต เจวจินดา ลมยศ เพชรา
และขวัญเมือง สันทโรจณี

ขอบคุณ คุณฉัตร ปรัชมกุล (ตั้งคำ) ที่ช่วยเหลือ ดำเนินการพิมพ์งานสำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้กราบขอพระคุณพ่อและแม่ที่เฝ้าห่วงใย คอยให้กำลังใจ โดยเฉพาะ
"แม่ที่รักยิ่ง" ที่เสียสละหลายสิ่งอย่าง และรอคอยวันนี้ด้วยความอดทน

ปริมพรรษา 2534

แล้งเดือน ไสยวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
● กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
2 ภูมิหลัง.....	6
2.1 สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของสยาม....	7
ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475....	
2.2 ความสำคัญของกองทัพและทหารช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลง	
การปกครอง.....	9
2.3 ภูมิหลังของนายพันเอกหลวงพิบูลสงครามก่อนที่จะดำรง	
ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม.....	15
2.3.1 ครอบครัว วัยเด็กและการศึกษา เบื้องต้น....	15
2.3.2 การศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบก.....	17
2.3.3 การรับราชการทหาร.....	26
2.3.4 การเข้าร่วมคณะราษฎร.....	29
2.3.5 หน้าที่ราชการภายหลังสำเร็จการศึกษา.....	
และการเคลื่อนไหวทางการเมือง.....	35
2.3.6 นายพันตรีหลวงพิบูลสงครามกับการเปลี่ยนแปลง	
การปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475	41
2.3.7 นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามกับวิกฤตการณ์..	
ทางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลง.....	
การปกครอง.....	44

บทที่		หน้า
3	แนวคิดชาตินิยม-ทหารนิยมกับการสร้างความยอมรับทางการเมือง ของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม.....	69
3.1	การเติบโตของการปกครองแบบเผด็จการทหารช่วงก่อน.. สงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุโรปและเอเชีย.....	70
3.2	แนวคิดชาตินิยม.....	81
3.2.1	แนวคิดชาตินิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ปรากฏการณ์ร่วมสมัย.....	81
3.2.2	แนวคิดชาตินิยมในประเทศไทย.....	82
3.3	ทหารกับการเมือง.....	88
3.4	การปรับปรุงกองทัพภายใต้การบริหารงานของนายพันเอก. พระยาทรงสุรเดช (24 มิถุนายน 2475 -..... 1 เมษายน 2476).....	96
3.5	นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามกับการเผยแพร่แนวคิด..... ชาตินิยม-ทหารนิยม.....	103
3.5.1	การเผยแพร่แนวคิดชาตินิยม-ทหารนิยมก่อนที่จะ... ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม.....	103
3.5.2	นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการ... กระทรวงกลาโหมกับการเผยแพร่แนวคิด..... ชาตินิยม-ทหารนิยม (22 กันยายน 2477 -... 16 ธันวาคม 2481).....	112
3.5.3	วิธีการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยม-ทหารนิยม.....	125
3.5.4	ปฏิกิริยาต่อการเผยแพร่แนวคิดชาตินิยม-ทหารนิยม	135

บทที่		หน้า
4	การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม	
4.1	นายกรัฐมนตรีในสมัยประชาธิปไตย ก่อนการดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม.....	147
4.2	เส้นทางสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม.....	153
4.3	ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง ของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม.....	163
5	บทสรุป.....	212
	บรรณานุกรม	215
	ประวัติผู้เขียน	238

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย